

Texty k výstave FAREBNÁ KRAJINA

1.)

BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti

uvádza

výstavu o národnostnej menšine, ktorá žije na severovýchodnom Slovensku a je známa ako Rusíni, Rusnáci, Karpatskí Rusíni. Výstava je treťou časťou cyklu **AKÍ SME - Dialógy o tolerancii** a má názov

FAREBNÁ KRAJINA

(na motívy obrazu Dezidera Millyho)

„Záhrady dávajú krajine farbu: zelenú, červenú a žltú. Záhony zemiakov a ľanu sú zelené, vypínajúci sa bôb kvitne krvavými kvapkami a sto slnečníc svieti zlatom...“

(I. Olbracht, Nikola Šuhaj Lúpežník)

Námet, spolupráca na scenári a dramaturgia: Eva Čárska

Scenár: Alena Fabová

Výtvarno-priestorové riešenie: Zuzana Hlavinová, Nataša Janíková

Hudobná spolupráca: Miroslav Nemeč

Realizácia: Destin a. s.

Špeciálne poďakovanie patrí Dr. Miroslavovi Sopoligovi (riaditeľovi Múzea rusínsko-ukrajinskej kultúry vo Svidníku), Alexandre Homolovej (riaditeľke zbierok) a Kataríne Čiernej (odbornej pracovníčke) zo Slovenskej národnej galérie v Bratislave.

Trvanie výstavy: 30. 1. – 18. 4. 2004

2.)

Menšina žijúca na severovýchode Slovenska – známa ako Rusíni, Rusnáci alebo Karpatskí Rusíni - patrí k vetve indoeurópskych národov. Osídľovanie začalo v 11. storočí v rámci valašskej kolonizácie. Pre spomenutú oblasť je charakteristický hornatý terén, ktorý nikdy neumožňoval rozsiahlu poľnohospodársku produkciu, preto sa jej obyvatelia venovali najmä pastierstvu. V údoliach potokov sa nachádzajú dediny obklopené poliami a záhradami a medzi nimi sa vypínajú členité kopce a hrebene. Ich rozloha je taká veľká, že dediny sa medzi nimi miestami strácajú. S koncentrovanejšou populáciou tejto menšiny sa môžeme stretnúť v mestách Svidník, Prešov, Medzilaborce, Stropkov, Snina, Michalovce.

Dialekty sa klasifikujú ako východoslovanské, a pretože žijú v pohraničnej oblasti, sú ovplyvnené poľskou, slovenskou a ukrajinskou slovnou zásobou. Táto minorita na rozdiel od západoslovanských susedov ako písmo používa cyriliku.

Menšina, tak ako východní Slovania, používa vo svojich bohoslužbách cirkevnú slovienčinu a hudba, ktorú počujeme v cerkvách, spočíva predovšetkým v speve všetkých prítomných a kantora – ďaka. Je založená na tradičnom východoslovanskom nápeve, známom ako karpatské prostopínie (jednoduchý spev).

Osobitná literárna a výtvarná tradícia stvárnjuje podstatu života a mentalitu ľudí, k najrozšírenejším témam patrí láska, panenská krása Karpát a charakteristika menšiny ako bohobojného a stoického národa, zdanlivo predurčeného k tomu, aby ho ovládli prírodné sily a cudzie vlády. Diela dramatikov sú profesionálne hrané Divadlom A. Duchnoviča v Prešove. V prvej polovici 20. storočia vznikla jedinečná maliarska škola, tzv. podkarpatský Barbizón. Patria sem Jozef Bokšaj, Fedir Manajlo a Ernest Kondratowycz. Život regiónu zobrazoval na plátne i naivný umelec Nykyfor Drovňak a svetoznámy národný umelec so svojráznym výtvarným prejavom Dezider Milly. Okrem rôznych foriem ľudovej kultúry je rusínska menšina známa aj svojou neopakovateľnou architektúrou drevených kostolíkov – cerkví, ktoré sú súčasťou národného kultúrneho dedičstva.
